

INSTYTUT GLOBALIZACJI
www.globalizacja.org

EURO 2012

Igrzyska na koszt podatnika

Marek Łangalis - ekspert ekonomiczny Instytutu Globalizacji

Marzec 2012

Spis treści

WNIOSKI.....	2
.....	2
WSTĘP.....	3
PRZYCHODY.....	3
INWESTYCJE PLANOWANE.....	6
INWESTYCJE ZREALIZOWANE.....	14
INWESTYCJE NIEZREALIZOWANE.....	16
PODSUMOWANIE.....	25
STUDIUM PRZYPADKU - OŚRODEK W OSTRÓDZIE.....	27

WNIOSKI

- Przeciętny Polak mecz Euro 2012 zobaczy wyłącznie w telewizorze i słono do niego dopłaci. Dla zwykłych kibiców udostępniono tylko połowę biletów (ok. 357 tysięcy), a polski podatnik do każdego biletu będzie musiał dopłacić ok. 11 tysięcy złotych na mecze w Gdańsku, ok. 13,3 tysiąca złotych we Wrocławiu, ok. 13,5 tysiąca złotych na mecze w Warszawie, ok. 11,2 tysiąca złotych na mecze w Poznaniu, przy uwzględnieniu tylko kosztów budowy stadionu,
- Gdyby policzyć wszystkie planowane przez urzędników inwestycje na EURO 2012 to średnia dopłata podatników polskich do biletu wyniosłaby 244 tysiące złotych (ok. ćwierć miliona złotych),
- Polska może liczyć z tytułu organizacji EURO 2012 na około 43 tysiące dodatkowych turystów, którzy wydadzą przeciętnie 320 złotych dziennie podczas sześciodniowego pobytu (na podstawie doświadczeń Portugalii z organizacją EURO 2004),
- Polska może liczyć na ok. 128 milionów złotych dodatkowych przychodów z ruchu turystycznego spowodowanego organizacją EURO 2012,
- Możliwy jest spadek zainteresowania turystów odwiedzaniem w czerwcu 2012 roku miast organizatorów meczy EURO 2012 (doświadczenie Atlanty z Letnich Igrzysk Olimpijskich w 1996 r. oraz portugalskiego regionu Algrave na EURO 2004),

- Urzędnicy zbyt ochoczo włączali inwestycje infrastrukturalne w poczet inwestycji związanych z organizacją EURO 2012. Początkowo wartość tych inwestycji wynosiła 87,5 miliarda złotych, podczas gdy niezbędne inwestycje (4 stadiony) to koszt ok. 4,5 miliarda złotych. Planowana suma była ośmiokrotnie wyższa w przeliczeniu na jeden mecz piłkarski niż koszt organizacji Mistrzostw Świata w Piłce Nożnej w Niemczech w 2006 r.,
- 69 planowanych inwestycji na EURO 2012 nie zostanie zrealizowanych, bez szkody dla przeprowadzenia samego turnieju,
- Eksperti Ministerstwa Sportu i Turystyki oszacowali liczbę turystów, którzy odwiedzą Polskę z okazji EURO 2012 na 820 tysięcy. Mają oni zostawić ok. 845 milionów złotych (czterokrotnie więcej w przeliczeniu na jeden mecz piłkarski niż EURO 2004 w Portugalii), a cała gospodarka ma wygenerować dodatkowe 115 miliardów złotych przychodów w okresie 2008-2020, co daje na każdy jeden rozegrany w Polsce mecz 7,6 miliarda złotych. Liczby te nie mają pokrycia w rzeczywistości,
- Większość dużych imprez sportowych ma na etapie planowania zawyżone przychody i zaniżone koszty, Portugalia planowała wydać na organizację EURO 2004 aż dziesięciokrotnie mniej niż ją to kosztowało.

WSTĘP

Organizacja wspólnie z Ukrainą czwartej, po Letnich Igrzyskach Olimpijskich, Zimowych Igrzyskach Olimpijskich oraz Mistrzostw Świata w piłce nożnej, najważniejszej imprezy sportowej na świecie jest dużym wyzwaniem dla Polski. Także finansowym. Pomimo iż od samego początku przyznania organizacji imprezy o takiej randze pojawiały się obawy związane z możliwościami właściwego zaprezentowania kraju dla turystów z całej Europy, to społeczne oczekiwanie wobec władz publicznych było ogromne. Jeszcze do niedawna przewijał się pogląd możliwości wykorzystania imprezy piłkarskiej po pierwsze do nadgonienia braków właściwej infrastruktury transportowej (drogi, lotniska oraz kolej), a po drugie do zaprezentowania Polski na arenie międzynarodowej jako kraju szybko rozwijającego się i otwartego na turystów z całego świata. Wraz ze zbliżaniem się do pierwszego gwizdka na Stadionie Narodowym w Warszawie, entuzjazm ten opadał, zastępowany przez obawy skumulowane w jednym pytaniu: „Czy ze wszystkim zdążymy?”. Gdy okazało się, że nie każda inwestycja infrastrukturalna będzie gotowa na czas rozpoczęcia EURO 2012, zaczął być wdrażany plan minimum skupiający się na kilku inwestycjach drogowych oraz przede wszystkim infrastrukturze sportowej.

Oprócz oczekiwania zorganizowania imprezy sportowej na wysokim poziomie zaczęto lansować teorię możliwości zarobku. **Niestety wszystkie wpływy od sponsorów oraz z biletów trafiają do kasy UEFA. Jedyne przychody na jakie może liczyć Polska to te związane**

z wydatkami turystów, którzy przy okazji tak wielkiej imprezy sportowej odwiedzą Polskę. Wychodząc oczekiwaniom Ministerstwo Sportu i Turystyki zamówiło raport o wpływie EURO 2012 na polską gospodarkę. Wg przewidywań tego raportu Polskę ma odwiedzić z okazji mistrzostw aż 820 tysięcy turystów¹, którzy zostawią w kraju 845 milionów złotych². Dzięki sławie jaki ma zyskać nasz kraj w następnych 8 latach, dzięki efektowi EURO 2012 przychody z turystyki mają wzrosnąć o 4,2 miliarda złotych.³ Raport ten założył, że z tytułu organizacji EURO 2012 Polska zyska w ciągu 12 lat (2008-2020) ok. 28 miliardów złotych⁴, w wyniku przyspieszenia inwestycji infrastrukturalnych (raport został ogłoszony w 2010 roku), wzrostu napływu bezpośrednich inwestycji zagranicznych oraz wzrostu przychodów z turystyki i konsumpcji krajowej. **Założenia te są aż nazbyt optymistyczne i kolidują z doświadczeniem organizatorów największych imprez sportowych.**

Piłkarskie Mistrzostwa Świata 2006, organizowane w Niemczech miały być prawdziwym sukcesem biznesowym. Zakładano, że dzięki mistrzostwom gospodarka niemiecka dostanie dodatkowy impuls w wysokości 10 miliardów euro.⁵ Koszty imprezy były bardzo wysokie i wyniosły nawet 12 miliardów euro, a dodatkowe wpływy wyniosły maksymalnie 2,5 miliarda euro. Jak łatwo policzyć impreza skończyła się

1 *Raport na temat wpływu przygotowań i organizacji Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej UEFA EURO 2012 na gospodarkę Polski*, Warszawa 2010, s. 13

2 Tamże, s. 14

3 Tamże, s. 14

4 Tamże, s. 17

5 M. Zdziechowska: *Plajta futbolowa*, Wprost, artykuł dostępny 14 lutego 2012 na stronie <http://www.wprost.pl/ar/90863/Plajta-futbolowa/?l=1225>

deficytem wynoszącym blisko 10 miliardów euro, co pozwoliło profesorowi badającemu wpływ niemieckich mistrzostw na gospodarkę Gertowi Wagnerowi na określenie ich jako „światnej zabawy, ale nie ekonomicznego sukcesu”.⁶ Skoro nawet Niemcom nie udało się osiągnąć pozytywnego ekonomicznego efektu z tytułu organizacji drugiej największej (po Letnich Igrzyskach Olimpijskich) imprezy sportowej, to zasadne jest pytanie, czy może udać się Polsce, która ma o wiele gorszą infrastrukturę, zarówno transportową jak i turystyczną?

Bardziej adekwatne z punktu widzenia Polski są Mistrzostwa Europy w piłce nożnej EURO 2004 organizowane w Portugalii. Przede wszystkim dlatego, że poziom rozwoju gospodarczego Portugalii w 2004 był bardziej zbliżony do Polski, aniżeli Niemiec. Produkt Krajowy Brutto Portugalii na 2 lata przed organizacją imprezy liczony parytetem siły nabywczej wynosił ok. 19 tysięcy dolarów na mieszkańca, a Polski w 2010 liczony tą samą metodą 19,8 tysiąca dolarów.⁷ Niestety Portugalia w wyniku organizacji EURO 2004 mogła liczyć jedynie na wzrost przychodów w gospodarce na poziomie 305 milionów euro⁸ przy nakładach w wysokości ok. 1 miliarda euro, chociaż wstępnie oszacowano budżet imprezy na zaledwie 100 milionów euro.⁹

6 *Ökonomische Wirkungen der Fußball-WM 2006 in Deutschland zum Teil überschätzt*, Deutsches Institut für Wirtschaftsforschung, nr 29/2007, Berlin 2007, s. 449

7 Gross domestic product (expenditure approach) per head, current PPPs, OECD statistic, dostęp 14 lutego 2012 na stronie <http://stats.oecd.org/index.aspx>

8 EURO 2012 Szanse i zagrożenia dla Pomorza, Analiza przypadku EURO 2004 w Portugalii, Gdańsk 2010, s. 179

9 Tamże, s. 70

W Polsce od początku mieliśmy do czynienia z megalomanią. Wstępnie szacowano wszystkie planowane inwestycje związane z EURO 2012 na poziomie 87,5 miliarda złotych, czyli dwudziestokrotnie więcej niż w Portugalii i dwukrotnie więcej niż w Niemczech z okazji Mistrzostw Świata w piłce nożnej, które gościły czterokrotnie więcej meczów piłkarskich niż Polska podczas EURO 2012. Tak wysokie plany wynikały z ambitnego planu pijarowskiego urzędników, którzy chcieli pokazać jak wielkie inwestycje będą realizowane dzięki organizacji mistrzostw. Znaczna większość z tych inwestycji i tak powstałaby, niezależnie od tego czy mistrzostwa organizujemy czy nie. Niektóre z inwestycji zostały jedynie przyspieszone, ale to tylko spowodowało podniesienie ich kosztów (np. autostrada A2 na odcinku między Strykowem a Konotopą), a w konsekwencji i tak wydłużenie terminów poza EURO 2012. Tak naprawdę na cześć EURO 2012 można zaliczyć jedynie inwestycje w infrastrukturę sportową oraz część infrastruktury w miastach organizatorach. Przyjmując jednak założenie, że Polska poniesie blisko 90 miliardów nakładów inwestycyjnych z tytułu EURO 2012, to impreza musiałaby wygenerować dodatkowe 115 miliardów złotych przychodów, żeby zrealizować założenia wynikające z raportu przygotowanego na zamówienie Ministerstwa Sportu i Turystyki (czyli zysk na poziomie ok. 28 miliardów złotych). Pewne jest, że tego typu imprezy nie przyczyniają się do osiągnięcia takich przychodów. Przykład Portugalii pokazuje, że rzeczywistość od zakładanych planów z tytułu przychodów może znacznie odbiegać *in minus*. Niestety, Polska w tej materii nie będzie wyjątkiem.

PRZYCHODY

Organizatorem EURO 2012 w Polsce i na Ukrainie jest Unia Europejskich Związków Piłkarskich (UEFA). Największe przychody związane z organizacją piłkarskich mistrzostw Europy zasilają budżet UEFA. Należy do nich zaliczyć: przychody od oficjalnych oraz narodowych sponsorów, przychody z tytułu sprzedaży biletów na mecze piłkarskie, prawa telewizyjne do transmitowania meczów piłkarskich.

Kraje, w których organizowane są mistrzostwa mogą liczyć głównie na przychody z tytułu:

- podatków płaconych przez zagranicznych i krajowych turystów przyjeżdżających w trakcie trwania imprezy oraz w przyszłości pod wpływem zorganizowanej imprezy sportowej,
- przychodów od UEFA z tytułu wynajęcia stadionów piłkarskich.

Wszelkie pozostałe przychody są trudne do zidentyfikowania. Ich określenie nastęrcza dużo trudności. Można do nich zaliczyć:

- dodatkowy napływ turystów zagranicznych po imprezie, którzy zdecydowali się na przyjazd do danego kraju pod wpływem organizacji imprezy sportowej,
- dodatkowy napływ inwestycji zagranicznych, które napłynęły pod wpływem rozwoju infrastruktury powstałej w wyniku impulsu inwestycyjnego nadanego przez organizację imprezy sportowej

Najłatwiejsze do policzenia są wpływy z turystyki, dlatego że są bezpośrednio powiązane z imprezą sportową. Kibice przyjadą dopingować swoje drużyny, lub po prostu obejrzeć mecze piłkarskie bez przywiązania do którejkolwiek ekipy. W Polsce odbędą się mecze z udziałem zespołów: Polski, Rosji, Czech, Grecji, Hiszpanii, Włoch, Irlandii, Chorwacji. Szczególnie licznie za swoim zespołem z tej grupy jeżdżą Irlandczycy. Pozostałe zespoły nie odbiegają od średniej europejskiej, gdzie za zespołem jedzie od kilku do 10 tysięcy kibiców na mecze rangi mistrzowskiej (zależy od odległości od danego kraju oraz rangi meczu, im bliżej finału tym można liczyć na więcej kibiców).

Przychody z tytułu napływu turystów można obliczyć na podstawie średnich wydatków turystów z danego kraju oraz liczby dni przebywania z okazji imprezy piłkarskiej pomnożone przez szacowaną liczbę kibiców. Instytut Turystyki prowadzi coroczne badania odnośnie przeciętnych wydatków turystów z podziałem na kraj pochodzenia. Niestety badania dotyczą tylko około dwudziestu państw. W odniesieniu do roku 2011 (pierwsze 3 kwartały) dzienne wydatki (po przeliczeniu na złotówki wg średniego kursu dolara pierwszych 3 kwartałów) przedstawiono w tabeli 1.

Tabela 1: Dienne wydatki turystów w Polsce w 3 pierwszych kwartałach 2011 r.

Ogółem	229 zł
Niemcy	183 zł
Litwa	163 zł
Rosja	237 zł
Białoruś	266 zł
Włochy	263 zł
Wielka Brytania	186 zł
Austria	229 zł
Belgia	112 zł
Holandia	246 zł
Skandynawia	180 zł
Węgry	137 zł
Francja	255 zł
Słowacja	255 zł
Czechy	149 zł
Kraje zamorskie	183 zł
Ukraina	480 zł

Źródło: Charakterystyka przyjazdów do Polski w okresie styczeń - wrzesień 2011, Ministerstwo Sportu i Turystyki, Instytut Turystyki, s. 5

Jednodniowe wydatki ogółem na poziomie 229 złotych pozwalają na uśrednienie ich wobec przyjeżdżających do Polski kibiców bez potrzeby przydzielania im innych wartości.

Wpływy z turystów sportowych podczas EURO 2004 w Portugalii wyniosły ok. 104 miliony euro (ok. 33 miliony oficjele i sponsorzy, 71 milionów sami kibice), przy czterdziestoprocentowym wzroście cen usług.¹⁰

Trzeba jednak pamiętać, że Portugalia gościła mistrzostwa sama, czyli rozegrano tam wszystkie 31 meczów. W Portugalii liczba turystów z państw biorących udział w mistrzostwach wzrosła o 17% w danym miesiącu (czerwiec) w stosunku do okresu sprzed roku, natomiast okres pozostawania przez turystów w Portugalii był o ok. 3% dłuższy.¹¹

Polska na EURO 2012 gościć będzie 15 meczy, ponad połowę mniej niż Portugalia, w czterech miastach (Gdańsk, Warszawa, Poznań, Wrocław). Można przyjąć, że regiony goszczące EURO 2012 mogą liczyć na około dwudziestoprocentowy wzrost turystów zagranicznych w danym miesiącu w porównaniu z liczbą turystów przyjeżdżających w tym okresie w latach poprzednich (tak jak miało to miejsce w Portugalii). Liczbę turystów zagranicznych, którzy odwiedzili regiony goszczące mecze piłkarskie EURO 2012 w latach 2008-2010 obrazuje tabela 2.

Tabela 2: Liczba turystów zagranicznych korzystających z noclegu w województwach goszczących EURO 2012 w latach 2008-2010

województwo	2008	2009	2010
pomorskie	31 815	31 706	33 852
mazowieckie	80 304	77 377	90 139
wielkopolskie	32 978	29 758	30 482

¹⁰ EURO 2012 Szanse i zagrożenia dla Pomorza, Analiza przypadku EURO 2004 w Portugalii, Gdańsk 2010, s. 15

¹¹ Tamże, s. 55

dolnośląski e	47 103	37 698	43 329
------------------	--------	--------	--------

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Turystyka w 2008*, GUS, Warszawa 2009, s. 106; *Turystyka w 2009*, GUS, Warszawa 2010, s. 112; *Turystyka w 2010*, GUS, Warszawa 2011, s. 118

Wobec przyjeżdżających kibiców - turystów występuje efekt wypierania, czyli normalnie przyjeżdżający turyści unikają przyjazdu w trakcie trwania imprez sportowych. Podczas Letnich Igrzysk Olimpijskich w Atlancie w 1996 r. średnie obłożenie w hotelach spadło z 72,9% do 68%.¹² Liczba turystów odwiedzających region portugalski Algrave zmniejszyła się w 2004 roku (organizacja EURO 2004) o 8%, głównie z powodu obaw wysokich cen i braku miejsc noclegowych.¹³ Liczba turystów w Portugalii z okazji organizowania EURO 2012 zwiększyła się średnio w regionach o ok. 20% w stosunku do tendencji z 3 lat poprzedzających imprezę.¹⁴ Na tej podstawie można określić liczbę turystów netto przyjeżdżających do Polski w związku z organizacją mistrzostw. Ponieważ tendencje przyjazdu turystów do regionów organizujących mistrzostwa nie są liniowe, tylko wahają się w zależności od roku, to można przyjąć założenie, że w 2012 roku pomorskie w czerwcu odwiedziłoby ok. 35 tysięcy turystów, dolnośląskie 50 tysięcy turystów, mazowieckie 95 tysięcy turystów, wielkopolskie 35 tysięcy turystów. Na tej podstawie można wyliczyć, że zwiększenie liczby turystów netto z okazji organizacji EURO 2012 wyniesie łącznie 7 tysięcy dla pomorskiego i wielkopolskiego, 10 tysięcy dla dolnośląskiego oraz 19 tysięcy dla mazowieckiego, łącznie dając liczbę 43 tysięcy dodatkowych turystów. Przyjmując założenie, że średnio turysta

12 Owen J.G., 'Estimating the Cost and Benefit of Hosting Olympic Games: What Can Beijing Expect from Its 2008 Games?' *The Industrial Geographer* Volume 3 Issue 1 Fall 2005

13 *EURO 2012 Szanse i zagrożenia dla Pomorza, Analiza przypadku EURO 2004 w Portugalii*, Gdańsk 2010, s. 20

14 Tamże, s. 58

zagraniczny zostaje w czerwcu w Polsce na 6 dni (w Portugalii średni współczynnik długości pobytu zwiększył się, pod wpływem EURO 2004, tylko o 3%; w Polsce waha się on w okolicach 5 dni), to otrzymujemy 258 tysięcy dodatkowych dni pobytowych turystów zagranicznych. Przyjmując dalsze założenie, że wydatki turystów sportowych będą o 40% wyższe od normalnych (tak jak to miało miejsce w Portugalii), to średnio na jeden dzień pobytu turysty zagranicznego powinno przypaść 320 zł. Zatem łącznie dodatkowe wpływy z turystyki zagranicznej z tytułu przyznania EURO 2012 powinny wynieść:

43 000 (dodatkowych turystów netto) x 6 (średnio dni pobytu) x 320 zł (średnie dzienne wydatki) = 82,56 miliona złotych.

Dodatkowo oprócz 82,5 miliona wpływów od turystów kibiców można liczyć na jeszcze ok. 40 milionów złotych wpływów od oficjeli i przedstawicieli sponsorów, którzy również odwiedzą nasz kraj. Łącznie maksymalnie 120 milionów złotych. Suma ta znacząco różni się od szacunków Ministerstwa Sportu i Turystyki, które prognozuje wpływy z turystyki z okazji organizacji EURO 2012 na poziomie 844,9 miliona złotych.¹⁵ Ogromna różnica wynika z przyjętej metodologii opracowania ekspertów ministerstwa. Przyjęli oni znacznie wyższe średnie dzienne wydatki (na poziomie 1118 zł za dzień dla gości UEFA¹⁶, 895 zł dla sponsorów¹⁷ i 559 zł dla zwykłych kibiców¹⁸). Wydaje się, że tak wysokie dzienne wydatki są niczym nie uprawnione. Zakładając nawet 40% wzrost

15 Raport na temat wpływu przygotowań i organizacji Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej UEFA EURO 2012 na gospodarkę Polski, Warszawa 2010, s. 93

16 Tamże, s. 78

17 Tamże, s. 79

18 Tamże, s. 79

cen usług hotelowych, to należy pamiętać że zwykli kibice będą korzystać głównie z hoteli o średnim standardzie, hosteli a nawet pensjonatów. Obecnie w Gdańsku można rezerwować pokoje na czas trwania mistrzostw w cenach od 90 zł za pokój dwuosobowy (pensjonat) poprzez 150 zł za pokój dwuosobowy (hotel dwugwiazdkowy), 200 zł (w hotelu trzygwiazdkowym). Ciągle można znaleźć nocleg po 100 zł za osobę w hotelu trzygwiazdkowym ze śniadaniem wliczonym w cenę.¹⁹ Trudno przypuszczać, żeby kibic później miał wydać ponad 400 zł dziennie na pozostałe usługi. Także przyjęte założenia cenowe przez ekspertów MSiT odbiegają od realiów życiowych i są przejawem myślenia życzeniowego. Ponadto oszacowano efekt wypierania na poziomie 24,5 miliona złotych (liczba turystów, którzy nie przyjadą w terminie mistrzostw do Polski), zakładając że większość turystów przyjedzie do Polski w innym terminie lub do innego regionu. Przyjmując, że turyści z okazji EURO 2012 zostawią w Polsce dodatkowe 845 milionów złotych to trzeba założyć, że każdy z piętnastu rozgrywanych meczy w Polsce przyciągnie dodatkowe 56 milionów z turystów zagranicznych. Jest to praktycznie niemożliwe. Dodatkowo byłoby to dwukrotnie więcej niż przyniosły wpływy z turystyki kibiców w Portugalii podczas EURO 2004. A trzeba pamiętać, że po pierwsze Portugalia ma o wiele lepiej rozwiniętą infrastrukturę turystyczną od Polski, lepszą markę kraju jako przyjaznego turystom zagranicznym oraz gościła ponad dwa

¹⁹ http://www.booking.com/searchresults.pl.html?aid=311264;label=gdańsk-Spz35cE%2AowhymFMzHj8GfQS9268212763;sid=c4f777c579415d65ee1303f469cdf19;dcid=1;checkin_monthday=10;checkin_year_month=2012-6;checkout_monthday=20;checkout_year_month=2012-6;city=-501400;class_interval=1;group_adults=2;group_children=0;radius=1;redirected_from_city=0;redirected_from_landmark=0;review_score_group=empty;score_min=0;ss_all=0;ssb=empty;order=class_asc;track_ajaxsearch2=1; dostęp 2 luty 2012

razy więcej meczów, w tym najważniejszy finałowy. Czyli de facto prognozy Ministerstwa Sportu i Turystyki zakładają, że Polska osiągnie czterokrotnie wyższe wpływy z turystów zagranicznych od Portugalii na rozegrany mecz piłkarski.

Poza turystami dodatkowo mogą wpłynąć jeszcze pieniądze od związków piłkarskich, płacących za pobyt reprezentacji. W polskich ośrodkach swoje bazy będzie mieć 13 reprezentacji, co przyniesie ok. 10 milionów złotych wpływów²⁰ (ale znów nastąpi efekt wypierania, w tym czasie nikt w tym ośrodku nie będzie mógł wypocząć, przyjmując 45% stopień obłożenia w czerwcu w obiektach hotelowych w Polsce²¹), z czego 5,5 miliona złotych wpływów netto (z uwzględnieniem, że w tym czasie nikt nie zamieszka w wynajmowanych ośrodkach).

Zatem łącznie Polska może liczyć na dodatkowe wpływy z turystyki na poziomie ok. 82,5 milionów złotych od kibiców, ok. 40 milionów złotych od oficjeli i sponsorów przebywających w Polsce oraz ok. 5,5 miliona złotych od reprezentacji ulokowanych w polskich ośrodkach. Razem łącznie maksymalnie ok. 128 milionów złotych. Do tego trzeba jeszcze dodać ok. 4 miliony złotych wpływów od UEFA za wynajem stadionów na czas trwania turnieju.²²

20 Obliczenia własne na podstawie http://www.sport.pl/sport-trojmiasto/1,113933,10852842,Euro_2012__Portugalia_zaplaci_7x_wiecej_od_Hispanii.html

21 *Turystyka w 2010*, GUS, Warszawa 2011, s. 116

22 http://sport.wp.pl/kat,37154,title,Euro-2012-UEFA-zaplaci-za-wynajem-stadionow,wid,12179021,wiadomosc.html?ticaid=1dd95&_ticrsn=5

Niestety, ale wpływy z biletów zostaną zaksięgowane na kontach UEFA. Dla zwykłych kibiców na mecze w Polsce przeznaczono łącznie około 50% wszystkich wejściówek (pozostałe otrzymują oficjele, sponsorzy, urzędnicy, VIPy, organizatorzy, działacze piłkarscy itp.).²³ Z podziałem na miasta: w Gdańsku będzie dostępne ok 84 tysięcy biletów (4 mecze), w Poznaniu 62 tysiące (3 mecze), we Wrocławiu ok. 66 tysiące (3 mecze), w Warszawie ok. 145 tysięcy (5 meczów).

²³ Raport na temat wpływu przygotowań i organizacji Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej UEFA EURO 2012 na gospodarkę Polski, Warszawa 2010, s. 70

INWESTYCJE PLANOWANE

EURO 2012 zostało wykorzystane przez urzędników do zrealizowania niektórych inwestycji. Chociaż potrzeby inwestycyjne całego kraju są ogromne, to skupiono się, często kosztem biedniejszych regionów, na kluczowych z punktu widzenia organizacji EURO 2012 przedsięwzięciach. Łącznie planowano przeznaczyć na cel przygotowania kraju do EURO 2012 zawrotną sumę co najmniej 87,5 miliarda złotych. I znaczna większość z tych inwestycji albo już została zrealizowana, albo zostanie zrealizowana w terminie do 1 czerwca 2012 roku. Spora część, z powodu różnych opóźnień, zostanie zrealizowana już po mistrzostwach, do ok. 2014 roku. Co nie przeszkadzało urzędnikom do włączenia tych inwestycji w plan przygotowań infrastruktury pod EURO 2012. Nakłady w wysokości 87,5 miliarda dotyczą tylko i wyłącznie wydatków infrastrukturalnych. Oprócz nich należy doliczyć obsługę inwestycji ze strony odpowiednich urzędów, powołanie spółki PL 2012, wydatki promocyjne, marketingowe itp. Po latach może się okazać, że wydatki które urzędnicy zaszufldkowali, często na wyrost, przy EURO 2012 osiągną sumę 100 miliardów złotych.

Wszystkie planowane inwestycje na potrzeby tego raportu podzielono na 5 rodzajów, ze względu na miejsce występowania (gdańskie, wrocławskie, poznańskie, warszawskie oraz ogólnokrajowe). Nie ma to żadnego związku z podmiotem finansującym daną inwestycję.

Największe środki (ok. 70 miliardów złotych) zostaną zaangażowane w rozbudowę krajowej infrastruktury. Ale podobnie jak wśród miast

gospodarzy inwestycje te prawdopodobnie i tak by powstały. Co groźniejsze, przerzucenie przez urzędników inwestycji na odcinek EURO 2012 spowodowało, że wiele inwestycji w biedniejszych regionach (np. obwodnica Olsztyna) została wyłączona z planów państwowych inwestycji. Spośród planowanych inwestycji jedynie Przygotowanie policyjnych obiektów dla Centrum Dowodzenia Operacją, w tym Centrum Wymiany Informacji podczas EURO 2012 (budowa nowych, rozbudowa lub adaptacja istniejących obiektów) na kwotę 19,2 miliona złotych można uznać za wymaganą organizacją mistrzostw.

Tabela 3: Planowane inwestycje krajowe związane z organizacją EURO 2012

Lp	Inwestycja	Kwota w mln zł
1	Rozwój infrastruktury państwowego organu zarządzania ruchem lotniczym	206,7
2	Autostrada A1 Nowe Marzy - Toruń - 62,4 km	3 145,0
3	Autostrada A1 Toruń - Stryków - 144 km	8 844,3
4	Autostrada A1 Stryków - Częstochowa (węzeł Rząsawa) - 123 km	7 500,0
5	Autostrada A1 Pyrzowice - Maciejów - Sośnica - 44,4 km	5 877,6
6	Autostrada A2 Nowy Tomyśl - Świecko - 105 km	5 200,0
7	Autostrada A1 Sośnica - Gorzyczki - 47,9 km	3 556,9
8	Autostrada A2 Stryków - Konotopa - 91 km	3 200,0
9	Autostrada A4 Zgorzelec-Krzyżowa - 51,4 km	1 392,1
10	Autostrada A4 Wielicka - Szarów wraz z drogą ekspresową S7 Bieżanów - Christo Botewa - 22,6 km	1 229,0
11	Autostrada A4 Kraków - Tarnów, Szarów - Krzyż - 57,5 km	4 793,7
12	Autostrada A4 Tarnów - Rzeszów, Krzyż - Rzeszów Wsch. - 78,3 km	3 881,4
13	Autostrada A4 - Rzeszów - Korczowa - 87,5 km	3 489,8
14	Autostrada A8 obwodnica Wrocławia - 35,4 km	4 090,8
15	Droga ekspresowa S8, Konotopa - Powązkowska - 10 km	2 503,2
1	Linia E59 Wrocław - Poznań, odc. Wrocław - granica woj.	1 042,5

6	Dolnośląskiego	
1		
7	Linia E65 Warszawa - Gdynia	4 623,9
1	Przygotowanie policyjnych obiektów dla Centrum Dowodzenia Operacją, w tym Centrum Wymiany Informacji podczas EURO 2012 (budowa nowych, rozbudowa lub adaptacja istniejących obiektów) (MSWIA)	19,2
8		
1		
9	Linia E20	1 577,0
2		
0	Linia E30 Zgorzelec - Medyka	781,1
2		
1	Droga ekspresowa S5, Gniezno - Poznań - 41 km	1 911,5
2	Droga ekspresowa S5, Poznań - Wrocław, odc. Kaczkowo - Korzeńsko 29,3 km	777,0
2		
3	Droga ekspresowa S8/S7 Opacz-Paszków - zapewnienie przejezdności dla Etapu I, węzeł Salomea	b.d.
	Razem	69 642,7

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych Ministerstwa Sportu i Turystyki

Gdańskie planowane inwestycje zostały przedstawione w tabeli 4. Łącznie ich wysokość miała sięgnąć ok. 4,2 miliarda złotych. Jednak trudno uznać, że gdyby nie EURO 2012 to duża część tych inwestycji nie miałaby miejsca. Prawdopodobnie byłyby jedynie opóźnione od 2 do 5 lat. Budową typowo pod imprezę piłkarską jest oczywiście stadion oraz odwodnienie terenu pod stadion i budowa stacji elektroenergetycznej w Nowym Porcie. Co łącznie daje sumę 940 milionów złotych. Pozostałe inwestycje łączą się głównie z poprawą infrastruktury drogowej, lotniczej oraz poprawy komunikacji miejskiej.

Tabela 4: Planowane inwestycje gdańskie związane z organizacją EURO 2012

Lp	Inwestycja	Kwota w mln zł
2		
4	Stadion „Arena Bałtycka” w Gdańsku	864,1
2		
5	Rozbudowa Lotniska w Gdańsku im Lecha Wałęsy	361,0

2 6	Połączenie Portu Lotniczego z Portem Morskim Gdańsk - Trasa Słowackiego	734,0
2 7	Budowa Trasy W-Z w Gdańsku (odcinek Kartuska - Otomińska)	149,2
2 8	Budowa parkingów i zieleni urządzonej zlokalizowanych między ulicami Marynarki Polskiej, Żaglową i terenem stadionu, obsługujących stadion „Arena Bałtycka” w Gdańsku - Letnicy	b.d.
2 9	Gdańsk: Budowa stacji elektroenergetycznej 110/15kV Nowy Port wraz z infrastrukturą towarzyszącą	19,0
3 0	Odwodnienie terenu pod stadion "Arena Bałtycka" w dzielnicy Gdańsk-Letnica	57,1
3 1	Rozbudowa systemu zasilania elektroenergetycznego aglomeracji trójmiejskiej	241,0
3 2	Droga ekspresowa S7, Gdańsk - Koszwały (południowa obwodnica Gdańska) - 18 km	1 026,4
3 3	Rozwój szybkiej kolei miejskiej w Trójmieście	348,7
3 4	Zintegrowany System Zarządzania Ruchem TRISTAR	97,3
3 5	Realizacja Gdańskiego Projektu Komunikacji Miejskiej - etap III (GPKM III)	296,1
	Razem	4 193,9

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych Ministerstwa Sportu i Turystyki

W Poznaniu planowano wydać ponad 3,3 miliarda złotych na organizację EURO 2012, jednak bezpośrednio z imprezą związane są jedynie Stadion Miejski oraz budowa infrastruktury uzupełniającej w otoczeniu stadionu na łączną wartość 647 milionów złotych. Pozostałe inwestycje mają charakter ogólnej rozbudowy infrastruktury komunikacyjnej (lotniska, drogi, komunikacja miejska).

Tabela 5: Planowane inwestycje poznańskie związane z organizacją EURO 2012

Lp	Inwestycja	Kwota w mln zł
3 6	Stadion Miejski w Poznaniu	638,6
3 7	Rozbudowa lotniska im. Henryka Wieniawskiego w Poznaniu	208,9

3 8	Przebudowa ulicy Bukowskiej (DW 307) od planowanego skrzyżowania z III ramą komunikacyjną (ul. Prosta) do granicy miasta	151,8
3 9	Rozbudowa laboratorium mikrobiologii i parazytologii Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Poznaniu w celu stworzenia możliwości diagnostyki czynników biologicznych szczególnie niebezpiecznych	26,3
4 0	Budowa infrastruktury uzupełniającej w otoczeniu Stadionu Miejskiego w Poznaniu	8,4
4 1	Rozbudowa systemu zasilania elektroenergetycznego aglomeracji poznańskiej	517,0
4 2	Przebudowa węzła komunikacyjnego Rondo Kaponiera	150,0
4 3	Zakup nowoczesnego, niskopodłogowego taboru tramwajowego w Poznaniu	384,1
4 4 4	Budowa Zintegrowanego Centrum Komunikacyjnego na stacji Poznań Główny wraz z budową dworca kolejowego Poznań Główny	125,0
4 5	Zachodnia obwodnica Poznania wzdłuż drogi ekspresowej S11, odcinek Złotkowo - A2 (węzeł Głuchowo) - 27 km	460,0
4 6	Budowa nowego dworca autobusowego komunikacji międzymiastowej wraz z przebudową infrastruktury wokół terenu dworca	b.d.
4 7	Rozbudowa ul. Obornickiej (etap I od ronda Obornickiego do ul. Kurpińskiego i etap II od ul. Kurpińskiego do wiaduktu)	50,9
4 8	Rozbudowa Systemu Sterowania Ruchem, Sygnalizacji Świetlnych, ITS (Inteligentne Systemy Transportowe)	21,8
4 9	Przedłużenie trasy Poznańskiego Szybkiego Tramwaju (PST) do Dworca Zachodniego w Poznaniu	98,5
5 0	Rozbudowa ulic: Węgorka - Ptasia - Rumuńska - Wałbrzyska - Marcelińska	49,5
5 1	Odnowa infrastruktury transportu publicznego w związku z organizacją EURO 2012 w Poznaniu - Etap I i Etap II	180,9
5 2	Budowa trasy tramwajowej os. Lecha - Franowo w Poznaniu	271,1
	Razem	3 342,8

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych Ministerstwa Sportu i Turystyki

W Warszawie planowano wydanie z okazji organizacji EURO 2012 ok. 6,5 miliarda złotych, podczas gdy niezbędne inwestycje (stadion plus zapewnienie elektryczności) to ok. 2 miliardy złotych. Pozostałe inwestycje mają związek z rozwojem transportu drogowego, lotniczego oraz kolejowego. Przy okazji mistrzostw postanowiono włączyć inwestycję w układ przesyłowy ścieków jako towarzyszącą EURO 2012.

Tabela 6: Planowane inwestycje warszawskie związane z organizacją EURO 2012

Lp	Inwestycja	Kwota w mln zł
53	Stadion Narodowy	1 915,6
54	Przebudowa linii napowietrznej 110 kV relacji Rozdzielczy Punkt Zasilania Sielce - Elektrociepłownia Siekierki	32,0
55	Budowa linii kablowej 110 kV relacji Rozdzielczy Punkt Zasilania Powiśle - Rozdzielczy Punkt Zasilania Stadion - Rozdzielczy Punkt Zasilania Wschodnia	15,0
56	Budowa linii kablowej 110 kV relacji Główny Punkt Zasilający Towarowa - Rozdzielczy Punkt Zasilania Centrum - Rozdzielczy Punkt Zasilania Muranów - Rozdzielczy Punkt Zasilania Powiśle	37,0
57	Elementy Warszawskiego Węzła Kolejowego	835,9
58	Linia nr 8: Warszawa Zachodnia - Warszawa Okęcie i budowa łącznicy Warszawa Służewiec - lotnisko Okęcie	402,2
59	Budowa układu przesyłowego ścieków z Warszawy lewobrzeżnej do oczyszczalni ścieków "Czajka" - pod dnem Wisły (Syfon - OŚ Czajka)	522,2
60	Remont dworca kolejowego Warszawa Centralna	47,5
61	Droga ekspresowa S2, Konotopa - Puławska wraz z odcinkiem Lotnisko - Marynarska - 20 km	1 123,0
62	Przebudowa dworca kolejowego Warszawa Wschodnia	45,0
63	Budowa Trasy Mostu Północnego, w tym: zadanie 1 - etap II - od węzła z ul. Pułkową do węzła przesiadkowego "Młociny"	69,9
64	Budowa Trasy Mostu Północnego, w tym: zadanie 1 - etap I - od węzła z ul. Pułkową do węzła z ul. Modlińską	1 179,2
65	Port Lotniczy im. Fryderyka Chopina w Warszawie	276,0
	Razem	6 500,5

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych Ministerstwa Sportu i Turystyki

Podobnie jak w pozostałych miastach planowane wszystkie inwestycje we Wrocławiu wyniosły sumę wyższą (ok. 4 miliardów złotych) od niezbędnej do przeprowadzenia mistrzostw (ok. 900 milionów złotych na stadion piłkarski oraz zagospodarowanie terenu). Pozostałe inwestycje mają charakter poprawy infrastruktury drogowej, lotniczej, kolejowej oraz komunikacyjnej miasta.

Tabela 7: Planowane inwestycje wrocławskie związane z organizacją EURO 2012

Lp	Inwestycja	Kwota w mln zł
6	Stadion we Wrocławiu	857,5
6	7 Lotnisko im. Mikołaja Kopernika we Wrocławiu	338,0
6	8 Zintegrowany System Transportu Szynowego w Aglomeracji i we Wrocławiu - etap I	760,0
6	9 Budowa infrastruktury drogowej w otoczeniu Stadionu piłkarskiego Euro 2012 we Wrocławiu	44,1
7	0 Budowa połączenia Obwodnicy Śródmiejskiej z Portem Lotniczym we Wrocławiu - etap I	56,8
7	1 Budowa połączenia Obwodnicy Śródmiejskiej z Portem Lotniczym we Wrocławiu - etap II	65,5
7	2 Budowa połączenia Obwodnicy Śródmiejskiej z Portem Lotniczym we Wrocławiu - etap III	31,2
7	3 Przebudowa ul. Kosmonautów w ciągu drogi krajowej nr 94 - etap I (700m)	b.d.
7	4 Budowa Al. Stabłowickiej łączącej Port Lotniczy ze stadionem piłkarskim we Wrocławiu	326,8
7	5 Przebudowa ul. Lotniczej w ciągu drogi krajowej nr 94 we Wrocławiu	89,2
7	6 Przebudowa ul. Lotniczej w ciągu drogi krajowej nr 94 we Wrocławiu - etap II	113,9
7	7 Rozbudowa systemu zasilania elektroenergetycznego aglomeracji wrocławskiej	571,8
7	8 Zagospodarowanie terenu wschodniego pomiędzy obszarem stadionu i rzeką Ślężą wraz z budową kładki	38,8
7	9 Budowa linii kolejowej na odcinku Wrocław Żerniki - Nowy Port Lotniczy	140,6
8	0 Budowa Północnej Obwodnicy Śródmiejskiej we Wrocławiu - Etap I	278,0
8	1 Odtworzenie Zabytkowego Historycznego Kompleksu Dworca Wrocław Główny z przebudową kolejowej infrastruktury technicznej	293,5
8	2 Inteligentny System Transportu "ITS Wrocław"	71,3
	Razem	4 076,9

Zródło: obliczenia własne na podstawie danych Ministerstwa Sportu i Turystyki

Przegląd planowanych inwestycji przygotowanych przez polskich urzędników pozwala na stwierdzenie że wiele z nich zostałoby

zrealizowane niezależnie od przyznania lub nie organizacji mistrzostw piłkarskich. Skoro jednak urzędnicza wyobraźnia zaklasyfikowała wydatki inwestycyjne na blisko 87,5 miliarda złotych (wydatki te są znacznie wyższe, ponieważ tu wykazano jedynie kluczowe i ważne inwestycje z punktu widzenia organizacji mistrzostw), to trzeba również zaznaczyć, że niezbędne wydatki do przeprowadzenia imprezy mogłyby wynieść ok. 4,5 miliarda złotych (budowa stadionów wraz z niezbędną infrastrukturą). Pozostałe wydatki inwestycyjne zostały włączone bardziej na życzenie samorządowych oraz ministerialnych urzędników niż wynikało to z rzeczywistych potrzeb. Potrzeby inwestycyjne w całej Polsce są tak ogromne i praktycznie niczym (poza środkami) nie ograniczone, że gdyby to np. Kraków otrzymał organizację meczy piłkarskich zamiast jednego z miast, to mógłby przedstawić podobne wartości inwestycyjne jak Wrocław. Dlatego ważne jest by mieć świadomość, że wydatki zaklasyfikowane przez urzędników jako kluczowe oraz ważne wynoszą 87,5 miliarda złotych, podczas gdy niezbędne minimum to 4,5 miliarda.

INWESTYCJE ZREALIZOWANE

Spośród wielu zaplanowanych inwestycji z okazji przyznanych Polsce mistrzostw piłkarskich EURO 2012, większość udało się lub uda się zrealizować. Co najistotniejsze te cztery najważniejsze, czyli stadiony piłkarskie, zostały oddane w terminach pozwalających przygotować je, choć nie bez trudności, do przeprowadzenia imprezy. Wiele inwestycji ma jeszcze szansę na zrealizowanie przed pierwszym gwizdkiem turnieju, m.in. nowy dworzec kolejowy Poznań Główny. Inwestycje te w skali kraju to głównie odcinki autostrad (A1, A2, A4 i obwodnica Wrocławia A8), droga ekspresowa (na razie tylko ok. 11 km odcinek S8) odcinki linii kolejowych (głównie na trasie Gdynia - Warszawa raz Wrocław - Poznań). Jak na ogromne zapowiedzi i oczekiwania społeczne niezbyt wiele.

Znacząco lepiej od władz krajowych radziły sobie władze samorządowe z realizacją planów inwestycyjnych w miastach gospodarzach. Oprócz tego, że wszystkie cztery stadiony zostały wybudowane z opóźnieniem, ale z zapasem przed mistrzostwami (co np. nie było regułą w przypadku Letnich Igrzysk Olimpijskich w Atenach w 2004 r., gdzie jeszcze na kilka dni przed ceremonią otwarcia trwały prace na Stadionie Olimpijskim), już udało się zrealizować liczne inwestycje drogowe.

W Gdańsku zrealizowano 11 inwestycji na łączną kwotę 1,87 miliarda złotych. Nie wszystkie mają kluczowe czy choćby ważne z punktu widzenia mistrzostw znaczenie.

Tabela 8: Zrealizowane inwestycje w Gdańsku z okazji organizacji EURO 2012

Lp	Inwestycja	Koszt w mln zł
1	Stadion piłkarski	863
2	Budowa Trasy Słowackiego - odcinek lotniskowy	31
3	Budowa Trasy W-Z	89,5
4	Budowa Trasy Sucharskiego zadanie 3	9,5
5	Przebudowa infrastruktury tramwajowej na trasie Jana z Kolna	12,9
6	Budowa drogi kołowania na porcie lotniczym	45
7	Budowa nowych płyt postojowych na porcie lotniczym	23
8	Gdański Projekt Komunikacji Miejskiej (Faza 3)	264,3
9	Przebudowa ulicy Żaglowej na odcinku od projektowanej ulicy Stadionowej do skrzyżowania z ulicą Marynarki Polskiej	11,3
10	Odwodnienie terenu pod stadion w dzielnicy Gdańsk Letnica	41,3
11	Budowa stacji elektroenergetycznej Nowy Port wraz z infrastrukturą towarzyszącą	487
	Razem	1877,8

Zródło: obliczenia własne na podstawie danych Gdańskich Inwestycji Komunalnych, Ministerstwa Sportu i Turystyki, oficjalnych przetargów, Gdańskiego Zarządu Dróg i Zieleni

W Poznaniu na razie udało się zakończyć 5 inwestycji na kwotę ok. 1,6 miliarda złotych. Ale trwają jeszcze zaawansowane prace na kilku odcinkach (m.in. dworzec), pozwalające z nadzieją oczekiwać oddania jeszcze kilku spektakularnych budynków.

Z oddanych inwestycji można zastanawiać się, na ile Termy Maltańskie (koszt ok. 280 milionów złotych) mogą przyczynić się do poprawy organizacji imprezy.

Tabela 9: Zrealizowane inwestycje w Poznaniu z okazji organizacji EURO 2012

Lp	Inwestycja	Koszt w mln zł
----	------------	----------------

1 2	Stadion piłkarski	713
1 3	Przebudowa ulicy Bukowskiej (DW 307) od planowanego skrzyżowania z III ramą komunikacyjną (ul. Prosta) do granicy miasta	84,7
1 4	Rozbudowa systemu zasilania elektroenergetycznego aglomeracji poznańskiej	517
1 5	Budowa kompleksu rekreacyjno-sportowego Termy Maltańskie	280
1 6	Budowa infrastruktury uzupełniającej w otoczeniu stadionu	8,4
	Razem	1603,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Sportu i Turystyki oraz Zarządu Dróg Miejskich w Poznaniu

Wrocław oddał już 9 inwestycji na rekordową wśród miast gospodarczy kwotę 3,06 miliarda złotych. Oprócz stadionu rozbudowana znacząco infrastrukturę, zarówno drogową, jak i kolejowo-szynową oraz lotniczą.

Tabela 10: Zrealizowane inwestycje we Wrocławiu z okazji organizacji EURO 2012

L p	Inwestycja	Koszt w mln zł
1 7	Stadion piłkarski	854
1 8	Przebudowa ulicy Lotniczej w ciągu drogi krajowej nr 94	89,2
1 9	Budowa połączenia Obwodnicy Śródmiejskiej z Portem Lotniczym - etap II	65,5
2 0	Zintegrowany System Transportu Szynowego w Aglomeracji i we Wrocławiu - etap I	760
2 1	Budowa infrastruktury drogowej w otoczeniu stadionu piłkarskiego	44,1
2 2	Przebudowa ul. Lotniczej w ciągu drogi krajowej nr 94 we Wrocławiu - etap II	69
2 3	Rozbudowa i modernizacja istniejącego terminala pasażerskiego portu lotniczego	338
2 4	Budowa Północnej Obwodnicy Śródmiejskiej - etap 1	278
2 5	Rozbudowa systemu zasilania elektroenergetycznego aglomeracji wrocławskiej	571,8
	Razem	3069,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Sportu i Turystyki

Warszawa spotkała się z największymi perturbacjami przy budowie stadionu, której od samego początku towarzyszył duży szum medialny. Podczas budowy stadionu śmierć poniosły 3 osoby, a szacowany jego koszt budowy zwiększał się z każdym miesiącem i będzie pewnie jeszcze rósł przez kilka miesięcy oddania obiektu do użytku.

Tabela 11: Zrealizowane inwestycje w Warszawie z okazji organizacji EURO 2012

L p	Inwestycja	Koszt w mln zł
26	Stadion piłkarski	1915
27	Dokończenie budowy Terminala 2 w porcie lotniczym	276
28	Modernizacja nawierzchni lotniskowych i drogowych (droga startowa DS. - 1)	73,5
29	Układ drogowy dla Terminalu 2	b.d.
30	Budowa linii kablowej 110 kV relacji Rozdzielczy Punkt Zasilania Powiśle - Rozdzielczy Punkt Zasilania Stadion - Rozdzielczy Punkt Zasilania Wschodnia	15
31	Budowa układu przesyłowego ścieków z lewobrzeżnej Warszawy do oczyszczalni ścieków "Czajka" - pod dnem Wisły	522,2
	Razem	2801,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Sportu i Turystyki

INWESTYCJE NIEZREALIZOWANE

Pomimo wczesnych deklaracji wiele inwestycji przygotowywanych na EURO 2012 nie uda się zrealizować. Trzeba jednak zaznaczyć, że wiele inwestycji zaplanowano jako wykonanie w ramach przygotowań do EURO 2012, a które z organizacją imprezy nie miały wiele wspólnego. W Gdańsku

trudno uznać budowę Europejskiego Centrum Solidarności za kluczową z punktu widzenia organizacji imprezy w mieście (patrz tabela).

Tabela 11: Inwestycje planowane i nie zrealizowane na EURO 2012 w Gdańsku

Lp.	Miejsce	Rodzaj inwestycji
1	Gdańsk	Przebudowa węzła integracyjnego Gdańsk Śródmieście
2		Budowa parkingów zewnętrznych i połączenia ciągów komunikacyjnych pomiędzy parkingiem a stadionem w dzielnicy Gdańsk -Letnica
3		Budowa Europejskiego Centrum Solidarności

Źródło: Masterplan Euro 2012

W Poznaniu nie udało się zrealizować głównie inwestycje w infrastrukturę transportu miejskiego oraz drogową i kolejową.

Tabela 12: Inwestycje planowane i nie zrealizowane na EURO 2012 w Poznaniu

Lp.	Miejsce	Rodzaj inwestycji
4	Poznań	Budowa III ramy komunikacyjnej, odcinek Dąbrowskiego - Głogowska
5		Budowa trasy tramwajowej Os. Lecha-Franowo wraz z nową zajezdnią tramwajową na Franowie oraz przebudowa trasy tramwajowej Kórnicka - Os. Lecha - Rondo Żegrze
6		Przebudowa ul. Grunwaldzkiej do układu dwujezdniowego od ul. Smoluchowskiego do wiaduktu nad torami PKP
7		Przebudowa ul. Obornickiej od ronda Obornickiego do wiaduktu nad torami
8		Przedłużenie trasy Poznańskiego Szybkiego Tramwaju (PST) do Dworca Zachodniego w Poznaniu
9		Przebudowa węzła komunikacyjnego Rondo Kaponiera
10		Stacja Poznań Główny - część zachodnia

Źródło: Masterplan Euro 2012

Podobnie jak w Poznaniu, również w Warszawie nie uda się zrealizować wszystkich zamierzonych inwestycji drogowych, ale np. należy zadać pytanie czy budowa hotelu

w porcie lotniczym, gdy tuż obok niego znajduje się prywatny hotel, ma sens ekonomiczny. Na wielu lotniskach na świecie nie ma hotelu zarządzanego przez port lotniczy, a znajdują się one w najbliższej okolicy prowadzone przez niezależne do lotnisk podmioty.

Tabela 13: Inwestycje planowane i nie zrealizowane na EURO 2012 w Warszawie

Lp.	Miejsce	Rodzaj inwestycji
11	Warszawa	Budowa ul. Tysiąclecia od węzła Żaba do ul. Grochowskiej
12		Budowa Trasy Świętokrzyskiej od ul. Tysiąclecia do ul. Zabranieckiej - odcinek b
13		Budowa Obwodnicy Śródmiejskiej od Ronda Wiatraczna do połączenia z Dzielnicą Targówek
14		Przebudowa ul. Św. Wincentego na odc. Rondo "Żaba" do ul. Głębockiej
15		Budowa hotelu w porcie lotniczym
16		Dokończenie budowy Terminala 2 oraz integracja Terminala 1 z Terminalem 2 wraz z modernizacją Terminala 1
17		Modernizacja dworca Warszawa Zachodnia
18		Przebudowa stacji Warszawa Wschodnia
19		Budowa linii kablowej 110 kV relacji Główny Punkt Zasilający Towarowa - Rozdzielczy Punkt Zasilania Centrum - Rozdzielczy Punkt Zasilania Muranów - Rozdzielczy Punkt Zasilania Powiśle

Źródło: Masterplan Euro 2012

Spośród inwestycji, których nie uda już się zrealizować we Wrocławiu należy wymienić zagospodarowanie terenu na północ od stadionu oraz połączenia drogą nr 94 stadionu z portem lotniczym. Wrocław ma najwięcej niezrealizowanych projektów spośród miast gospodarzy, co wynika z chyba zbyt dużych planów inwestycyjnych. Z drugiej strony Wrocław również najwięcej zrealizował inwestycji.

Tabela 14: Inwestycje planowane i nie zrealizowane na EURO 2012 we Wrocławiu

Lp.	Miejsce	Rodzaj inwestycji
20	Wrocław	Budowa łącznika Gądowski
21		Budowa torowiska tramwajowego wzdłuż ul. Hubskiej i ul. Suchej na odcinku od ul. Glinianej do ul. Borowskiej
22		Budowa Al. Stabłowickiej łączącej Port Lotniczy ze stadionem piłkarskim
23		Budowa nowej stacji zasilania na potrzeby drugiej linii Tramwaju Plus - stacja prostownikowa "Złotniki"
24		Budowa zintegrowanego węzła przesiadkowego w rejonie dworców - węzeł Dworzec Południe
25		System sterowania ruchem ITS-Wrocław (Inteligentny System Transportu)
26		Budowa połączenia Portu Lotniczego ze Stadionem Piłkarskim w ciągu drogi krajowej nr 94
27		Przebudowa ul. Kosmonautów w ciągu drogi krajowej nr 94
28		Przebudowa ul. Królewieckiej wraz z zagospodarowaniem terenu po północnej stronie Stadionu
29		Rozbudowa infrastruktury lotniska
30		Zagospodarowanie terenu w północnej części Stadionu
31		Rozbudowa systemu zasilania elektroenergetycznego aglomeracji wrocławskiej

Źródło: Masterplan Euro 2012

W skali kraju nie uda się zrealizować już 38 inwestycji. Wiele z nich ma marginalne dla przeprowadzanej imprezy znaczenie. Do takich można zaliczyć rozbudowę lotnisk w Bydgoszczy, Łodzi czy Zielonej Górze, które miały rzekomo służyć jako lotniska zapasowe dla gospodarzy mistrzostw. Podobnie z lotniskiem w Krakowie, które wstępnie planowano rozbudować, ale w obliczu braku mistrzostw w Krakowie, z planów zrezygnowano. Ale oprócz kilku mniej ważnych inwestycji w skali kraju nie uda się przeprowadzić także tych kluczowych, takich jak odcinki autostrady A4 (głównie od Tarnowa do granicy państwa

z Ukrainą) oraz A1 (od Strykowa na południe), a także drogi ekspresowej S5 (od Bydgoszczy przez Poznań do Wrocławia). Nie doczeka się również realizacji inwestycja modernizacji linii kolejowej Warszawa - Skierniewice czy Rzeszów - wschodnia granica państwa.

Tabela 15: Inwestycje planowane i nie zrealizowane na EURO 2012 w kraju i innych niż gospodarze miastach

Lp.	Miejsce	Rodzaj inwestycji
32	Kraj	Autostrada A4 Rzeszów-Korczowa - 88,2 km
33		Autostrada A4 Szarów - Brzesko
34		Autostrada A4 Brzesko - Wierzchosławice, 20,8 km
35		Autostrada A4 Dębica Pustynia - Rzeszów Zachodni
36		Autostrada A4 Tarnów - Dębica Pustynia
37		Autostrada A1 Czerniewice - Odolion - zapewnienie przejezdności
38		Autostrada A1 Odolion - Brzezie - zapewnienie przejezdności
39		Autostrada A1 Brzezie - Kowal - zapewnienie przejezdności
40		Autostrada A1 Stryków - Częstochowa, 123 km
41		Droga ekspresowa S5, Żnin - Gniezno - 36 km
42		Droga ekspresowa S5, Poznań - Wrocław - 107 km
43		Droga ekspresowa S5, Nowe Marzy (A1) - Białe Błota
44		Droga ekspresowa S2, Konotopa - Puławska wraz z odcinkiem Lotnisko - Marynarska
45		Droga ekspresowa S5, Bydgoszcz - Żnin - 36 km
46		Zachodnia obwodnica Poznania wzdłuż drogi ekspresowej S11 - 27 km
47		Linia kolejowa Rzeszów - Munina (granica państwa)
48		Modernizacja Linii kolejowa Warszawa Zachodnia - Skierniewice
49		Przebudowa i rozbudowa bocznic kolejowej ze stacji kolejowej Modlin do Portu Lotniczego w Modlinie oraz budowa stacji / przystanku kolejowego Portu Lotniczego w Modlinie
50		Połączenie płyt PPS1 i PPS2 w Porcie Lotniczym Łódź
51		Równoległa droga kołowania (DK-R) z drogami szybkiego zjazdu w Porcie Lotniczym Łódź
52		Rozbudowa i modernizacja infrastruktury lotniskowej i portowej Portu Lotniczego Szczecin Goleniów
53		Rozbudowa Terminala Pasażerskiego lotniska w Zielonej Górze
54		Rozbudowa parkingów lotniska w Zielonej Górze
55		Rozbudowa płyty postojowej w Zielonej Górze
56		Budowa oświetlenia płyty postojowej lotniska w Zielonej Górze
57		Budowa ogrodzenia lotniska w Zielonej Górze
58		Rozbudowa dróg kołowania lotniska w Zielonej Górze
59		Budowa hangaru dla samolotów GA w Porcie Lotniczym

	Gdynia-Kosakowo
60	Rozwój infrastruktury państwowego organu zarządzania ruchem lotniczym - system zarządzania ruchem lotniczym PEGASUS 21
61	Rozwój infrastruktury państwowego organu zarządzania ruchem lotniczym - urządzenie nawigacyjne DVOR/DME Bydgoszcz
62	Rozwój infrastruktury państwowego organu zarządzania ruchem lotniczym - urządzenie nawigacyjne DVOR/DME Łódź
63	Przebudowa dróg kołowania Alfa i Gold Kraków Balice
64	Budowa przystanku kolejowego Kraków Balice
65	Budynek Administracyjno - Techniczny Kraków Balice
66	Budowa zachodniej drogi szybkiego zejścia Kraków Balice
67	Budowa wewnętrznego układu komunikacyjnego Portu Lotniczego (wraz z przystankiem kolejowym) Kraków Balice
68	Rozbudowa istniejącego terminala pasażerskiego Kraków Balice
69	Rozbudowa płaszczyzn w części północno - wschodniej Kraków Balice

Zródło: Masterplan Euro 2012

Łącznie na pewno nie zostanie zrealizowanych aż 69 inwestycji. Wiele z nich nie miało i nie ma nic wspólnego ze sprawnym przeprowadzeniem imprezy sportowej w 4 głównych miastach (np. rozbudowa dworca lotniczego w Krakowie czy Zielonej Górze). Ale wśród projektów zagrożonych są odcinki autostrady A1 oraz A4, które miały na EURO 2012 być przejezdne, a na pewno takie nie będą.

PODSUMOWANIE

Polska gospodarka może liczyć na identyfikowalne przychody z tytułu organizacji EURO 2012 na poziomie 128 milionów złotych na co złożą się: wpływy z dodatkowego ruchu turystycznego, wpływy z tytułu pobytu w Polsce oficjeli (działaczy, dziennikarzy, sędziów) i przedstawicieli sponsorów imprezy oraz pobytu piłkarzy i szkoleniowców w ośrodkach wypoczynkowych zlokalizowanych w Polsce. Wpływy te mogą nieznacznie wzrosnąć, gdyby do rozgrywek finałowych awansowała reprezentacja Niemiec (która w takim przypadku może rozgrywać w Polsce zarówno mecz ćwierć jak i półfinałowy). Ale jest to kwota realna, na jaką mogą liczyć polscy hotelarze, restauratorzy itp. Koszty jakie Polska poniesie w wyniku organizacji imprezy należy szacować w oparciu o niezbędną infrastrukturę potrzebną do przeprowadzenia mistrzostw, zakładając że pozostała infrastruktura i tak powstałaby (trudno bowiem oczekiwać, że autostrada A1 budowana jest tylko dla kilkunastu tysięcy kibiców). Jednocześnie niezasadne metodologicznie jest przyjęcie liczenia dodatkowych przychodów w perspektywie następnych 8 lat, jak zrobili to eksperci na zamówienie Ministerstwa Sportu i Turystyki (zakładając, że dodatkowe wpływy z turystyki wyniosą, dzięki organizacji imprezy wzrosną o 4,2 miliarda złotych²⁴). Po pierwsze nie jest możliwe oszacowanie takiej wartości bez odpowiedniego badania (np. o ile zwiększył się ruch turystyczny w Portugalii po EURO 2004, wraz z

²⁴ Tamże, s. 14

przeprowadzeniem odpowiednich ankiet wśród turystów badających co skłoniło ich do przyjazdu). A po drugie liczenie przychodów w perspektywie 8 lat wymaga również liczenia kosztów w takiej samej perspektywie czasowej. Głównym generatorem kosztów będzie utrzymanie infrastruktury sportowej tak by nie trzeba było do niej dokładać z budżetu państwa czy samorządu. Nawet jeśli się to uda (na co jest szansa, bo poza Stadionem Narodowym zarządcami stadionów będą kluby piłkarskie) to trzeba pamiętać o kosztach alternatywnych. W tym przypadku należy policzyć co Polska zyskałaby, gdyby nie powstały stadiony. Koszt pożyczek na budowę stadionu należy ocenić (średnia rentowność obligacji 10 letnich) na wysokość 5,5%.²⁵ Przyjmując, że na niezbędną infrastrukturę związaną

z przeprowadzeniem EURO 2012 wydano ok. 4,5 miliarda złotych, to w perspektywie 10 lat koszt pożyczek takiej sumy wyniesie 1,36 miliarda złotych. Gdyby założyć planowane wszystkie inwestycje z tytułu EURO 2012 (87,5 miliarda złotych), to koszt takiej pożyczki wyniesie ok. 26,5 miliarda złotych. Tyle należałoby dopłacić do samej inwestycji tylko z tytułu pożyczek na nie zaciągniętych.

Na potrzeby tego opracowania przyjmuje się, że koszt powstał celem zorganizowania EURO 2012 w postaci 4 stadionów piłkarskich, a przychód z okazji organizacji samej imprezy. Inna perspektywa czasowa i inne koszty, które urzędnicy niejako awansem włączyli do organizacji EURO 2012, są niemożliwe do powiązania bezpośrednio z imprezą piłkarską. Dlatego poprzez przychód należy rozpatrywać tylko i wyłącznie dodatkowe

²⁵ <http://www.rynek.bizzone.pl/lib/php/wykres.php?id=23&typ=11&ls=4008708347965761>

wpływy

z turystyki, natomiast poprzez koszty organizacji wybudowanie 4 stadionów piłkarskich. Dodatkowym założeniem jest, że przyszłe koszty utrzymywania obiektów będą równoważone przez być może dodatkowe wpływy z turystyki.

Przyjmując takie założenia oraz fakt, że na mecze piłkarskie dla zwykłych kibiców dostępna będzie tylko połowa biletów (pozostałe trafią do działaczy piłkarskich, VIPów, urzędników, polityków, organizatorów, sponsorów) otrzymamy wartość, jaką dopłaci polski podatnik do każdego biletu sprzedawanego na EURO 2012. Założenia są następujące:

- Netto przyjedzie 20% więcej turystów zagranicznych do regionu niż w latach 2008-2010 i zostawią o 40% więcej pieniędzy niż przeciętny turysta zagraniczny podczas sześciodniowego pobytu,
- Jedynym kosztem niezbędnym do przeprowadzenia imprezy są stadiony piłkarskie
- Połowa biletów dostępna jest dla zwykłych kibiców.

W ten sposób otrzymano wynik, który pokazuje ile polski podatnik dopłaci w danym mieście do każdego biletu zakupionego przez zwykłego kibica na mecz piłkarski. Wniosek z tabeli 16 jest taki, że do każdego biletu meczu rozgrywanego w Gdańsku podatnik dopłaci ok. 11 tysięcy złotych, we Wrocławiu ok. 13,3 tysiąca złotych, podobnie w Warszawie (13,5 tys.), a w Poznaniu ok. 11,2 tysiąca

złoty. Gdyby to miasta gospodarze mogły pobierać opłaty z biletów oraz gdyby ich wysokość miała zwrócić koszty poniesione na organizację imprezy, to należałoby ustanowić średnio takie ceny na mecze rozgrywane w tych miastach.

**Tabela 16: Koszt dopłaty przez polskiego podatnika do jednego biletu
sprzedanego
zwykłym kibicom na mecze EURO 2012**

Miasto	Przychody netto z turystów zagranicznych [mln zł]	Przychody z wynajmu stadionów [mln zł]	Koszty niezbędne (stadion) [mln zł]	Wynik [mln zł]	Liczba dostępnych biletów dla zwykłych kibiców	Dopłata do biletu kibica [zł]
Gdańsk	13,4	1,2	940	-925,4	84 000	-11 017 zł
Wrocław	19,2	0,9	900	-879,9	66 000	-13 332 zł
Warszawa	36,5	1,5	2 000	-1962	145 000	-13 531 zł
Poznań	13,4	0,9	713	-698,7	62 000	-11 269 zł

Źródło: opracowanie własne

Gdyby przyjąć, że urzędnicy zrealizowaliby wszystkie inwestycje zaplanowane

w danych miastach, to wartości dopłat do biletów znacznie zwiększyłyby się. Tabelka 17 ma jedynie poglądowy charakter, bowiem nie można uznawać, że wszystkie inwestycje jakie urzędnicy wpisali do powstających z okazji EURO 2012 nie zostałyby zrealizowane bez organizacji mistrzostw piłkarskich. Gdyby tak policzyć koszty, to do biletów na mecze rozgrywane w Gdańsku podatnicy dopłaciliby 49,7 tysiąca złotych, do meczy we Wrocławiu aż 61 tysięcy, w Warszawie 44,5 tysiąca złotych, a w Poznaniu 53,6 tysiąca złotych. Może więc i lepiej, że nie wszystkie inwestycje uda się zrealizować. Niewątpliwie jednak, z takich obiektów jak nowy dworzec (Poznań), nowe trasy tramwajowe (Gdańsk) czy rozbudowa terminali

lotniczych (praktycznie wszystkie miasta), korzystać będą mieszkańcy i turyści

w danych miastach jeszcze przez lata.

Tabela 17: Koszt dopłaty przez polskiego podatnika do jednego biletu sprzedanego zwykłym kibicom na mecze EURO 2012 przy założeniu realizacji wszystkich planów inwestycyjnych w miastach gospodarzach (bez uwzględnienia inwestycji krajowych)

Miasto	Przychody netto z turystów zagranicznych [mln zł]	Przychody z wynajmu stadionów [mln zł]	Koszty niezbędne (stadion) [mln zł]	Wynik [mln zł]	Liczba dostępnych biletów dla zwykłych kibiców	Dopłata do biletu kibica [zł]
Gdańsk	13,4	1,2	4 193	-4178,4	84 000	-49 743 zł
Wrocław	19,2	0,9	4 076	-4055,9	66 000	-61 453 zł
Warszawa	36,5	1,5	6 500	-6462	145 000	-44 566 zł
Poznań	13,4	0,9	3 342	-3327,7	62 000	-53 673 zł

Źródło: obliczenia własne

Wydaje się, że przygotowaniom EURO 2012 od strony biznesowej od samego początku towarzyszył zbyt duży optymizm. Mistrzostwa są imprezą sportową, prestiżową, wizerunkową, ale na pewno nie są dobrą okazją do zarobku. Gdyby ktokolwiek chciał ponieść wydatek inwestycyjny (np. budując hotel), to mógłby srodze się zawieść po samej imprezie, zostając z gigantycznymi kosztami. Nawet Telewizja Polska, która będzie realizować sygnał na imprezie, straci blisko 50 milionów złotych.²⁶ Niestety, nie jest jedyną instytucją, która uległa biznesowej gorączce EURO 2012.

²⁶ <http://niezalezna.pl/21905-tvp-straci-na-euro2012>

STUDIUM PRZYPADKU - OŚRODEK W OSTRÓDZIE

Liczenie na zbyt duże przychody z tytułu rozegrania w Polsce 15 meczy piłkarskich może prowadzić do groźnych konsekwencji finansowych. Ostróda, miasto na Mazurach, w połowie drogi pomiędzy Warszawą a Gdańskiem, położone tuż przy krajowej drodze nr 7, starało się o pobyt jednej z reprezentacji krajowej grającej na EURO 2012. W tym celu wybudowano kosztem 30 milionów złotych (z pieniędzy samorządowych) kompleks sportowy, zawierający nowoczesny stadion oraz boiska piłkarskie. Jak przyznawał burmistrz Ostródy na początku budowy, jest to największa inwestycja w historii miasta, która nie powstałaby gdyby nie organizacja EURO 2012 w Polsce.²⁷ W trakcie budowy lokalizacja Ostródy wydawała się idealnym miejscem pobytowym dla choćby jednej z reprezentacji. Cicho, czyste powietrze, bardzo dobry kompleks hotelowy oraz budowany ośrodek piłkarski. Po otwarciu stadionu Ostróda miała gościć uczestników Superpucharu Polski, pomiędzy Wisłą Kraków i Legią Warszawa. Ostatecznie burmistrz zrezygnował z organizacji tego meczu, obawiając się najazdu pseudokibiców (to właśnie w wyniku tej rezygnacji ostatecznie mecz miał, niejako w zastępstwie, odbyć się na otwarciu Stadionu Narodowego w Warszawie). Władze miasta Ostródy planowały nawet następne inwestycje tak, by nie kolidowały z EURO 2012 (spodziewając się najazdu kibiców),²⁸

²⁷ W Ostródzie będzie boisko godne piłkarskiego EURO, Gazeta Wyborcza Olsztyn, 23.04.2010, dostęp na stronie (24.02.2012) http://olsztyn.gazeta.pl/olsztyn/1,48726,7808634,W_Ostrodzie_będzie_boisko_godne_piłkarskiego_Euro.html

²⁸ Remont Kanału Elbląskiego za unijne pieniądze, Gazeta Wyborcza Olsztyn, 04.07.2011, dostęp (24.02.2012) - http://olsztyn.gazeta.pl/olsztyn/1,78483,9890007,Remont_Kanału_Elblaskiego_za_unijne_pieniądze.html

zapominając niejako że stara się tylko o pobyt piłkarzy. Wymyślano nowe atrakcje na EURO 2012 (kulturalne, specjalne logotypy itp.), urzędnicy planowali pobyt piłkarzy oraz oficjeli UEFA, zapominając, że wg rekomendacji UEFA miejsce pobytowe dla piłkarzy powinno być oddalone maksymalnie godzinę jazdy autobusem od lotniska.²⁹ Poświęcono ok. 30 milionów złotych na budowę ośrodka, pracę wielu urzędników, przesuwno nawet inwestycje by odpowiednio ugościć piłkarzy na EURO 2012, by ostatecznie nikt w Ostródzie nie zamieszkał. Głównie z powodu oddalenia od najbliższego lotniska międzynarodowego (Gdańsk) o dwie godziny jazdy autobusem. Pozostało wielkie rozgoryczenie burmistrza,³⁰ który ma do dyspozycji jeden z piękniejszych ośrodków piłkarskich w Polsce, na co dzień służący piłkarzom czwarto ligowego Sokoła Ostróda (piąta klasa rozgrywkowa licząc od Ekstraklasy). Ale nawet jeśli Ostróda ugościła jednego z uczestników EURO 2012 (najbliżej byli Chorwaci), to należy powątpiewać w to, że z okazji pobytu jednej z reprezentacji piłkarskiej przez około miesiąc czasu miasto odzyskałoby poniesione nakłady, które mogło przeznaczyć na inne cele (rozbudowa szkoły, inwestycje drogowe) służące większej liczbie mieszkańców niż grupce kilkunastu piłkarzy czwarto ligowego Sokoła Ostróda. Z drugiej strony należy zauważyć, że oddalenie Ostródy od lotniska znane było wszystkim przed rozpoczęciem kosztownej inwestycji.

29 Piłkarski wyścig, jak wygrać w nim razem z Ostródą?, Gazeta Wyborcza Olsztyn, 10.06.2011, dostęp (24.02.2012)
http://olsztyn.gazeta.pl/olsztyn/1,48726,9763399,Pilkarski_wyścig__Jak_w_nim_wygrac_razem_z_Ostroda_.html

30

http://www.sport.pl/sport/1,78983,10863558,Cala_prawda_o_przygotowaniach_do_Euro_2012.html

Tak samo jak znane były rekomendacje UEFA by ośrodki znajdowały się jedną godzinę drogi autobusem od lotniska.